

معرفی مرکز آمار ایران

۷۸,۶۱۸,۷۹۹

ناری بهار ۹۴ : ۸/۱۰ درصد نرخ رشد ج

مرکز آمار ایران
STATISTICAL CENTER OF IRAN

❖ تاریخچه

مرکز آمار ایران به منظور ایجاد یک نظام ملی آماری و با هدف تهیه آمارهای رسمی جامع و صحیح در زمینه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی برای رفع نیازهای برنامه‌ریزی، علمی و پژوهشی کشور تأسیس شده است. به دلیل نیاز روزافزون دستگاه‌های برنامه‌ریزی کشور به آمار و ضرورت همکاری بسیار نزدیک سازمان اصلی تولیدکننده آمار رسمی با دستگاه برنامه‌ریزی، اداره آمار عمومی که وابسته به وزارت کشور بود در سال ۱۳۴۴ با نام **مرکز آمار ایران** به زیر مجموعه‌های سازمان برنامه و بودجه وقت پیوست. از سال ۱۳۸۶ تا پایان سال ۱۳۹۳ این مرکز، زیر نظر معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور فعالیت می‌کرد و در حال حاضر زیر مجموعه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور است.

❖ مروری بر قانون مرکز آمار ایران

قانون مرکز آمار ایران که در سال ۱۳۴۴ همزمان با تأسیس آن تصویب شده بود در سال ۱۳۵۳ مورد بازنگری قرار گرفت و در قالب ۱۶ ماده و یک تبصره به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسید. این قانون در سه بخش «کلیات»، «وظایف و اختیارات» و «شورای عالی آمار و وظایف آن» تدوین شده است. تعاریف و مفاهیم مندرج در بخش کلیات، برخی مواد بخش وظایف و اختیارات و همچنین ماده ۱۱ این قانون که به وظایف شورای عالی آمار می‌پردازد به شرح زیر است:

ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات

- **سرشماری:** منظور آمارگیری‌هایی است که تمامی افراد و واحدهای جامعه مورد مطالعه را در برگیرد و در موارد مشخص به منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی مانند نفوس، مسکن، کشاورزی، صنعت، ساختمان، بازرگانی، فرهنگی و سایر فعالیت‌ها صورت می‌گیرد. در صورتی که سرشماری در سراسر کشور به عمل آید سرشماری عمومی نامیده می‌شود.
- **آمارگیری نمونه‌ای:** منظور جمع‌آوری اطلاعات آماری از تعدادی از افراد یا واحدهای جامعه بر اساس روش‌های علمی آماری است که نتایج آن قابل تعمیم باشد.
- **آمارگیری جاری:** منظور آمارگیری‌هایی است که از روی مدارک، گزارش‌ها و فرم‌های مربوط به فعالیت‌های جاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی وابسته به دولت انجام می‌شود.
- **محاسبات ملی:** منظور بیان آماری تمامی فعالیت‌های اقتصادی کشور طی یک دوره زمانی می‌باشد.
- **شاخص قیمت‌ها:** منظور کمیتی است که تغییرات متوسط قیمت کالاها و خدمات را نسبت به یک زمان معین نشان دهد.
- **قالب آماری:** منظور فهرستی از مشخصات کلی افراد یا واحدهای جامعه مورد آمارگیری است که به‌خصوص در آمارگیری‌های نمونه‌ای از آن استفاده می‌شود.

- **خدمات آماری:** منظور انجام تمام یا قسمتی از خدماتی است که در زمینه تهیه و اجرای طرح‌های آماری و استخراج نتایج و چاپ و انتشار آنها به عمل می‌آید.

ماده ۳- وظایف و اختیارات مرکز آمار ایران

- انجام سرشماری‌های عمومی و آمارگیری‌های نمونه‌ای در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی؛
- تهیه آمارهای لازم به منظور تأمین نیازمندی‌های برنامه‌ریزی و هدف‌های برنامه‌های عمرانی کشور؛
- تهیه و بهنگام‌سازی چارچوب‌های آماری؛
- استخراج، بررسی، چاپ و انتشار نتایج حاصل از سرشماری‌ها و آمارگیری‌ها؛
- تهیه محاسبات ملی و شاخص قیمت‌ها؛
- تهیه تعاریف، مفاهیم، معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری؛
- گردآوری آمارهای مورد نیاز از بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی؛
- تهیه و انتشار سالنامه آماری کشور؛
- تمرکز اسناد، مدارک و اطلاعات آماری؛
- راهنمایی‌های فنی به واحدهای آماری وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، سازمان‌های وابسته به دولت، شرکت‌های دولتی و همچنین مؤسسات بخش خصوصی و تعاونی و
- انجام خدمات آماری برای بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی.

ماده ۷- محرمانگی اطلاعات

هر شخص ساکن ایران همچنین اتباع ایرانی مقیم خارج از کشور مکلفند به پرسش‌های مربوط به تمامی سرشماری‌ها و آمارگیری‌هایی که توسط مرکز آمار ایران انجام می‌شود پاسخ صحیح دهند. آمار و اطلاعاتی که ضمن آمارگیری‌های مختلف از افراد و مؤسسات جمع‌آوری می‌شود محرمانه خواهد بود و بجز در تهیه آمارهای کلی و عمومی نباید مورد استفاده قرار گیرد. استفاده و مطالبه و استناد به اطلاعات جمع‌آوری شده از افراد و مؤسسات به هیچ‌وجه در مراجع قضایی و اداری و مالیاتی و ... مجاز نخواهد بود.

ماده ۸- رعایت تعاریف و مفاهیم استاندارد

وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی موظفند در انجام آمارگیری‌ها از تعاریف، مفاهیم، روش‌ها، معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری مرکز آمار ایران تبعیت نمایند.

ماده ۱۱- شورای عالی آمار وظایف زیر را عهده‌دار خواهد بود:

- تعیین سیاست کلی برنامه‌های آماری کشور و نحوه توزیع فعالیت‌های آماری بین سازمان‌های مسئول؛
- تعیین اولویت‌های آماری کشور؛

- تعیین سیاست جامع در زمینه هماهنگی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در مورد استفاده از ماشین‌های حسابگر؛
- اظهارنظر در مورد تأمین اعتبار اجرای طرح‌ها و فعالیت‌های آماری وزارتخانه‌ها و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی که از محل اعتبارات عمرانی کشور هزینه آن پرداخت می‌شود؛
- اتخاذ تصمیم درباره مسائلی که دستگاه‌های اجرایی در زمینه اجرای آمارگیری‌ها با آن مواجه می‌شوند و در شورا مطرح می‌نمایند.

❖ عناصر استراتژیک مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران به عنوان نهاد حاکمیتی و مرجع رسمی اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور، مأموریت تأمین اطلاعات مورد نیاز نظام برنامه‌ریزی کشور را برعهده دارد. بدین منظور لازم است برنامه استراتژیک مرکز، با سند چشم‌انداز ۲۰ ساله نظام جمهوری اسلامی ایران، برنامه ملی آمار و برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگ باشد و به‌طور منسجم تدوین گردد. بر این اساس پس از تهیه و تدوین مأموریت و چشم‌انداز ۱۰ ساله مرکز با عنوان بخشی از عناصر استراتژیک مرکز، اهداف عملیاتی سالانه در چارچوب اهداف کلان تعیین شده است.

مأموریت

مرکز آمار ایران با برخورداری از جایگاه مرجعیت رسمی و استقلال حرفه‌ای، با بهره‌گیری از نیروی انسانی متعهد، متخصص و کارآمد، زیرساخت‌های لازم و فناوری‌های نوین و با رویکردی آینده‌نگر به تأمین، تولید و اطلاع‌رسانی آمار رسمی مبتنی بر نیازهای ذی‌نفعان و با قابلیت دسترسی برابر، واقعی و بی‌طرفانه، با کیفیت و به‌موقع، منسجم و مقایسه‌پذیر می‌پردازد. این مرکز با تکیه بر فرهنگ‌سازی، ظرفیت‌سازی و هم‌پیوند ساختن داده‌های آماری کشور بر اساس شبکه‌ای نظام‌مند و یکپارچه، به راهبری نظام ملی آمار ایران و همکاری با مراکز معتبر بین‌المللی می‌پردازد.

چشم‌انداز ۱۰ ساله مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران به عنوان یگانه مرجع آمار رسمی کشور، نهادی هوشمند، دارای جایگاه محوری در سیاستگذاری و هدایت در تولید آمارهای رسمی کشور، تعیین‌کننده و پیشگام در تأمین آمارهای مورد نیاز ذی‌نفعان است. این مرکز با تمرکز بر رضایت‌مندی کاربران، عرضه‌کننده آمار مطمئن، دقیق، صحیح و بهنگام مبتنی بر استانداردهای ملی و جهانی، سرآمد در منطقه و پیشرو در آسیا است.

اهداف عملیاتی سال ۱۳۹۴

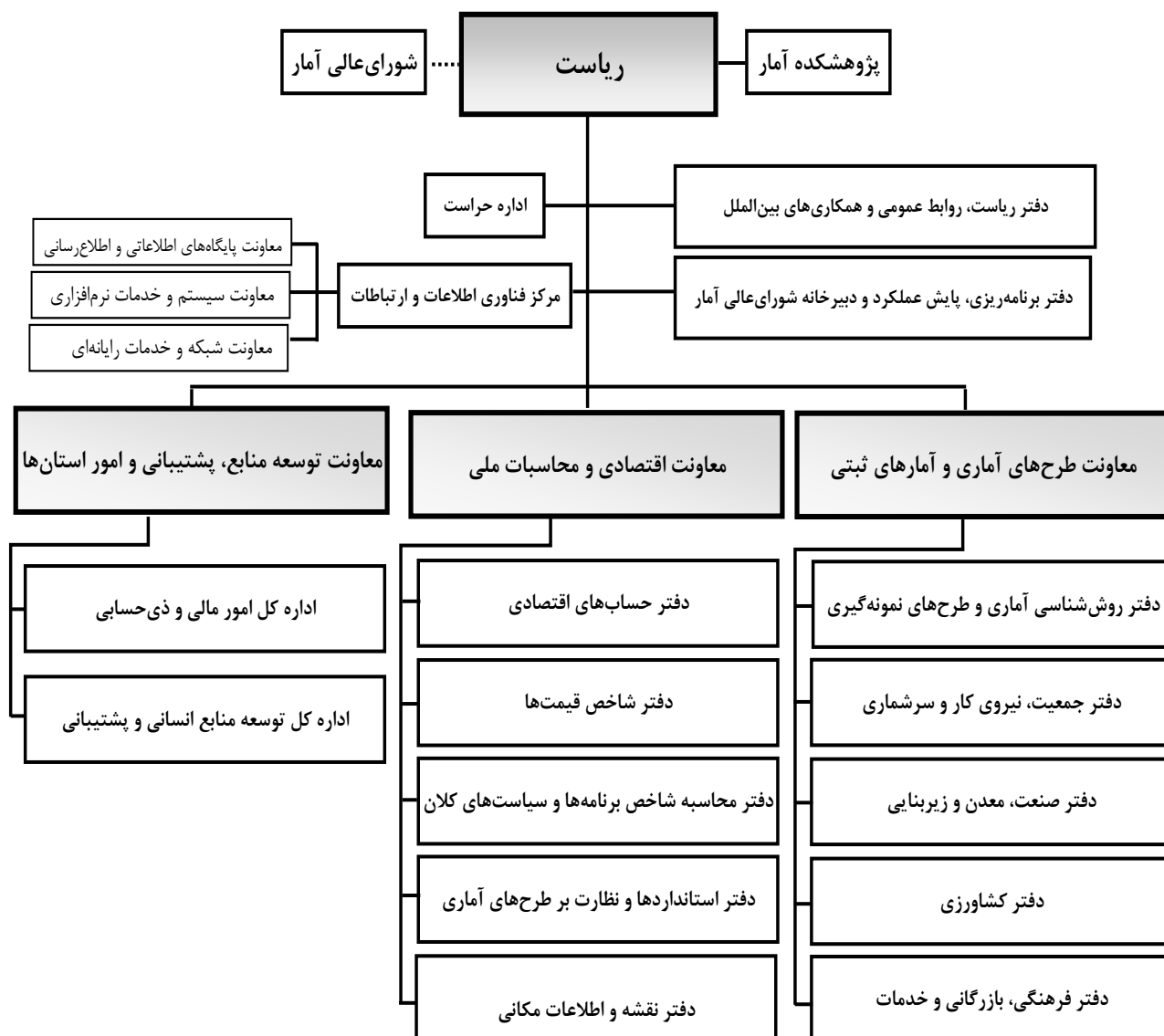
۱. تأمین نیازهای آماری با هدف‌گذاری اجرای ۴۳ و تکمیل ۲۳ عنوان آمارگیری نمونه‌ای و طراحی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵؛
۲. تهیه ۱۴ عنوان حساب‌های ملی، منطقه‌ای و فصلی، ادامه تهیه جدول‌های داده-ستانده ۱۳۹۰، محاسبه ۱۷ عنوان شاخص قیمت و محاسبه ۱۱ عنوان شاخص حوزه‌های تخصصی ماده ۶۸ برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران؛

۳. نظارت بر بهنگام‌سازی نقشه‌های آماری، ایجاد استقرار پایگاه داده‌های مکانی و تهیه ۱۵۰۰ عنوان نقشه و ۱۵ اطلس آماری و موضوعی، استانداردسازی تعاریف و مفاهیم اقلام بخش موضوعی و ترجمه و پیاده‌سازی چهار طبقه‌بندی استاندارد آماری؛
 ۴. توسعه آمارهای ثبتی و اجرای فاز اول برنامه نظام جامع ثبت‌های آماری ایران (ایران استار)؛
 ۵. نظارت بر ۴۳ عنوان آمارگیری نمونه‌ای مرکز و دستگاه‌های اجرایی، طراحی و استقرار چارچوب کیفیت آمارهای مرکز و محاسبه شاخص‌های ارزیابی کیفیت ۴۳ آمارگیری نمونه‌ای؛
 ۶. گسترش همکاری‌ها و ارتباطات ملی و بین‌المللی؛
 ۷. توسعه فرایندهای برنامه‌ریزی استراتژیک، پایش عملکرد و کارکردهای مدیریتی در واحدهای مرکز، تعالی مرجعیت مرکز آمار ایران در نظام ملی آمار ایران و بهبود تعامل واحدهای مرکز با استان‌ها؛
 ۸. توسعه محتوایی شبکه ملی آمار و پیاده‌سازی نظام مدیریت ارتباط با مشتری (ملی و بین‌المللی)؛
 ۹. پیاده‌سازی برنامه ارتقای فرهنگ آماری؛
 ۱۰. انتشار به‌موقع و باکیفیت نتایج آمارگیری‌ها و سایر محصولات مرکز مطابق تقویم انتشار ۱۳۹۴؛
 ۱۱. اجرا و پیاده‌سازی برنامه تحول اداری و منابع انسانی؛
 ۱۲. مدیریت تأمین و نگهداری تجهیزات، ملزومات و امکانات مرکز و توسعه الگوی بهینه مصرف منابع؛
 ۱۳. طراحی و پیاده‌سازی نظام مدیریت انگیزش کارکنان (استراتژی با اولویت نخست در برنامه استراتژیک مرکز)؛
 ۱۴. پیاده‌سازی نظام بودجه‌ریزی عملکرد و قیمت تمام شده و مدیریت تأمین و هزینه‌کرد منابع مالی؛
 ۱۵. تهیه و تنظیم برنامه سوم ملی آمار (در قالب تدوین برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران)؛
 ۱۶. تأمین زیرساخت‌های تخصصی و همگرا در فرایند تولید آمار، توسعه نظام آماری مبتنی بر فناوری اطلاعات و استقرار شبکه ملی آمار و
 ۱۷. تهیه و تولید و نگهداری سامانه‌های کاربردی رایانه‌ای و افزایش سطح امنیت داده‌ها و شبکه.
- به منظور تهیه و تدوین برنامه عملیاتی سالانه و اهداف و فعالیت‌های مرکز، از نظام مدیریت بر مبنای هدف^۱ بهره گرفته می‌شود. همچنین پس از کنترل و پایش پیشرفت و کارایی مندرج در سیستم، میزان تحقق اهداف سالانه گروه‌ها، دفاتر، معاونت‌ها و نیز اهداف عملیاتی کل مرکز، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. میزان تحقق اهداف مرکز در این سال حدود ۹۴ درصد بوده است.

^۱ Management By Objectives (MBO)

❖ ساختار کلان سازمانی مرکز آمار ایران

با رعایت موضوع ماده‌های ۲۹، ۳۱ و ۳۳ قانون مدیریت خدمات کشوری ساختار کلان مرکز آمار ایران پس از بازنگری در سال ۱۳۹۰ به صورت زیر طراحی شده است.

شایان ذکر است به استناد ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی دبیرخانه شورای عالی آمار، وظیفه دبیرخانه شورای عالی آمار را مرکز آمار ایران عهده‌دار می‌باشد. رئیس مرکز آمار ایران، دبیر شورای عالی آمار است.

❖ همکاران استانی

معاونت‌های آمار و اطلاعات، زیر مجموعه ساختار تشکیلاتی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و به عنوان بازوان اجرایی مرکز آمار ایران، مسئولیت هدایت و مدیریت انجام تکالیف آماری محوله مرکز آمار ایران توسط رده‌های اجرایی استانی را برعهده داشته و در چارچوب سیاست‌ها، بخشنامه‌ها، اعتبارات و ... ابلاغی از مرکز آمار ایران تمهیدات لازم برای انجام مطلوب تکالیف آماری در استان‌ها را فراهم می‌نمایند. هدایت، آموزش، نظارت، استخراج و اطلاع‌رسانی نتایج آمارگیری‌ها، سرشماری‌ها و فعالیت‌های آماری، پشتیبانی و حمایت از معاونان آمار و اطلاعات استان‌ها از جمله وظایفی است که مدیران و کارشناسان این مرکز به عنوان طراحان و بهره‌برداران اولیه فعالیت‌های آماری و هسته مرکزی نظام ملی آمار ایران، بر عهده دارند.

❖ نیروی انسانی

تعداد ۴۲۱ نفر در این مرکز به خدمت اشتغال داشته‌اند که ویژگی نیروها بر حسب نوع استخدام و مدرک تحصیلی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱- نیروی انسانی شاغل مرکز آمار ایران به تفکیک نوع استخدام و مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی / نوع استخدام	دکتری	فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	دیپلم و کمتر از آن	جمع
رسمی	۶	۸۵	۶۶	۴	۱۲	۱۷۳
پیمانی	۱	۷۸	۴۵	۳	۳۶	۱۶۳
قرارداد انجام کار مشخص	-	۱۲	۳۲	۱۵	۲۶	۸۵
جمع	۷	۱۷۵	۱۴۳	۲۲	۷۴	۴۲۱

❖ اعتبارات

مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب مرکز در سال ۱۳۹۴، رقمی معادل ۴۸۹,۲۵۹ میلیون ریال بوده است که از این مبلغ ۴۵۰,۰۰۰ میلیون ریال اعتبارات هزینه‌ای و ۳۹,۲۵۹ میلیون ریال اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بوده است. مبلغ ۵۰,۰۰۰ میلیون از اعتبارات هزینه‌ای مربوط به ساماندهی آمارهای ثبتی دستگاه‌های اجرایی بوده است.

اعتبارات هزینه‌ای

اعتبارات هزینه‌ای شامل دو قلم اساسی حقوق و مزایای مستمر (بند "و" و سایر می‌باشد. مجموع اعتبارات هزینه‌ای مرکز (به استثنای اعتبارات مربوط به ساماندهی آمارهای ثبتی دستگاه‌های اجرایی) با رشدی معادل ۱۲/۲ درصد از ۳۵۶,۴۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به ۴۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. حقوق و مزایای مستمر با رشدی معادل ۱۲/۷ درصد از

۶۷,۷۹۶ به ۷۶,۴۶۶ میلیون ریال و سایر اعتبارات هزینه‌ای با رشدی معادل ۲۵/۹ درصد از ۲۸۸,۶۰۴ به ۳۲۳,۵۳۴ میلیون ریال افزایش یافته است.

میزان تخصیص اعتبارات هزینه‌ای در سال ۱۳۹۴ (حقوق و مزایای مستمر از ۹۶ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۹۵ درصد در سال ۱۳۹۴ کاهش و سایر اعتبارات هزینه‌ای از ۸۹ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۹۵ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است) حدود ۹۵ درصد بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۳ حدود ۶ درصد افزایش یافته است. تخصیص اعتبارات هزینه‌ای ساماندهی آمارهای ثبتی دستگاه‌های اجرایی در سال ۱۳۹۴ معادل ۴۰ درصد بوده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سال ۱۳۹۴ افزایشی معادل ۲۶/۴ درصد از ۳۱,۰۴۰ به ۳۹,۲۵۹ میلیون ریال داشته است این اعتبارات در قالب دو طرح عمرانی تأمین تجهیزات و تأمین سخت‌افزار و نرم‌افزار (طرح تکفا) مبادله می‌گردد. میزان تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۴ معادل ۱۵ درصد بوده است.

در ادامه گزارش عملکرد مرکز به تفکیک در حوزه‌های «تولید آمار»، «بهبود کیفیت آمارها»، «اطلاع‌رسانی آماری، توسعه فناوری اطلاعات و پایگاه اطلاعات آماری»، «وظایف مرتبط با نظام آماری»، «پژوهش‌های آماری»، «ارتباطات ملی، بین‌المللی و ارتقای فرهنگ آماری» و «توسعه نیروی انسانی» آورده شده است.

مرکز آمار ایران